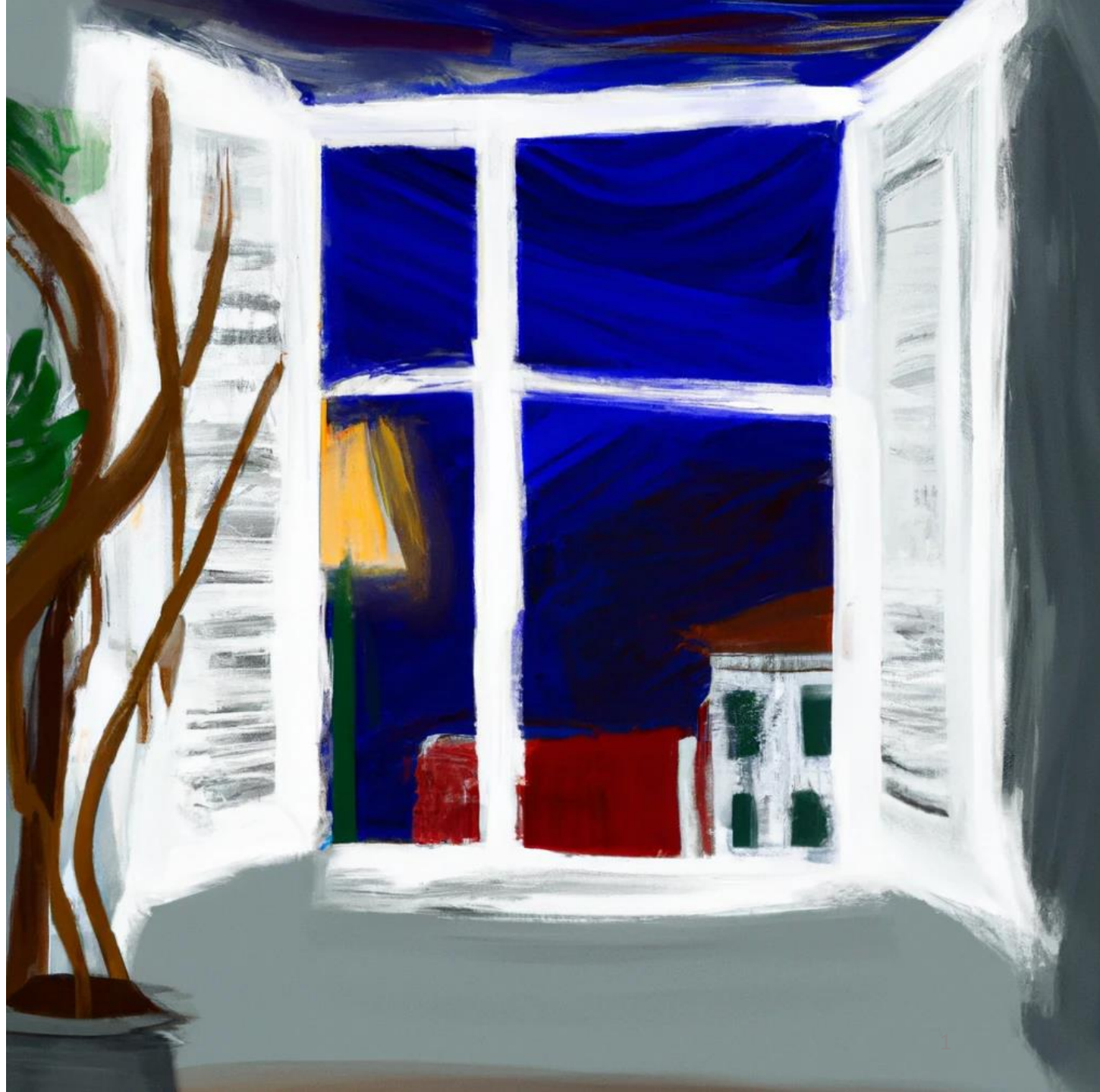

Story Changers: Enhancing Pupils' Social Skills and Enriching Teaching Methods Through Storytelling and Virtual Reality

Kif nista' ngħidlek le lilek?

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

L-appoġġ tal-Kummissjoni Ewropea għall-produzzjoni ta' din il-pubblikazzjoni ma jikkostitwixxi approvazzjoni tal-kontenut, li jirrifletti biss il-fehmiet tal-awturi, u l-Kummissjoni ma tistax tinżamm responsabbli għal kwalunkwe użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab fiha.

- F'belt zġhira qrib Ateni, Dimitris Hionis kien jgħix mal-familja tiegħu. Missieru, Pavlos, kien jaħdem ma' kumpanija kbira fiċ-ċentru ta' Ateni, u ommu, Maria, kienet taħdem f'ħanut tal-ħwejjegħ. Dimitris kellu seba' snin u kien fit-tieni sena tal-iskola primarja.
- Minkejja li kien iħobb lill-ġenituri tiegħu, kellu lment kbir... Kienu l-ħin kollu jgħidulu "le" jew "mhux issa". Kull meta kien jisma' dan il-kliem, kien jagħmel in-nervi. Huwa ma kienx jieħu gost meta l-ġenituri tiegħu jidheru kwalunkwe ħaġa u kien jobgħod jistenna! Kien tassew tifel bla paċenzja.

- Dan huwa proprju dak li ġara dan l-aħħar. Dimitris kien ra r-rota tal-ħolm tiegħu f'ħanut fl-inħawi ta' fejn joqgħod. Kienet ta' lewn ħamrani, tleqq, b'sitt velocitajiet differenti, seat tal-ġilda u b'sajjeta dehbiena. "Malli sħabi jarawni b'din ir-rota, mhux se jemmnu!", ħaseb hu. Din ir-rota kellha ssir tiegħu.

- Ma ħeliex ħin u fl-istess lejl, qabel l-ikla ta' filgħaxija, staqsa lill-ġenituri tiegħu. U t-twegiba tagħhom kienet...
- “Iva, niftakarha din ir-rota, meta għaddejna minn fejn il-ħanut, kienet tassew sabiħa! Ibqa' ċert li se nixtruhielek bħala rigal għal għeluq sninek!” qalet ommu kuntenta. Il-ferħ li kellu fil-bidu Dimitris malajr inbidel f'diżappunt. It-tbissima enormi li kienet iffurmat fuq wiċċu, bil-mod il-mod sfumata fix-xejn. Għeluq sninu kien fi żmien xahrejn. Huwa xtaq li jgħib ir-rota hemmhekk dak il-ħin stess!

- “X’inhū? F’għeluq snini? İzda fadal xahrejn. Xahrejn żmien twil! Għaliex se nistennew daqshekk fit-tul? Ma nistgħux ngibuha issa?”
- “Qalbi Dimitris”, qallu missieru bil-kalma, “ir-rota li tixtieq hija għalja u bħalissa ma naffordjawhiex. Wara kollox, hemm bżonn ta’ rigal speċjali bħal dan għal għeluq sninek.”
- “Imma Pa...”
- “Tibqax tinsisti, Dimitris”, interrompietu ommu, “missierek spjegalek. Se ngibulek ir-rota li trid... iżda mhux għalissa... Ejja poġġi bilqiegħda mal-mejda magħna, servejt l-ikel.”
- “M’iniex bil-ġuħ, telaqli l-aptit! Nista’ mmur f’kamarti?”
- Il-ġenituri ħarsu lejn xulxin għal ftit ħin u mbagħad qablu.

Mhux issa, mhux issa, il-kliem li ma setax jisma'. Għaliex mhux issa? X'hemm ħażin bil-kelma 'issa'? Kienet kelma sabiġha, tgħallimha l-iskola. Dimitris reġa' lura fil-kamra tiegħu diżappuntat u mdejjaq. Fetaħ it-tieqa u qagħad bilqiegħda fuq il-windowsill. Il-kamra tiegħu kien iħobbha ħafna minħabba li kellu veduta tal-ġnien. Kull meta kien ikun imdejjaq, kien ipogġi fuq il-windowsill u joqgħod jaħseb. Żiffa friska daħlet fil-kamra u mellsitlu wiċċu.

- “Aħħ”, ħaseb bejnu u bejn ruħu, “li kieku kellu jseħħ xi miraklu u ommi u missieri jieqfu jgħiduli le?”.
- Ir-riħ beda jonfoħ aktar, it-tħaxwix tal-weraq sar aktar intens u ħoss stramb wassal lil Dimitris idawwar ħarstu lejn is-sigra l-kbira tal-ballut li kienet fiċ-ċentru tal-ġnien. Kien qed jidlam u għalhekk ma setax jara tajjeb ħafna, iżda deherlu li żewġ għajnejn dehbin kienu qed josservawh.

- Qabel ma seta' jirreaġixxi, il-kreatura li kienet bilqiegħda fis-sigra firxet ġwenħajha u niżlet b'heffa fuq il-windowsill tal-kamra tat-tifel.
- Dimitris, sorpriż kien qed josserva lill-mistiedna li ma kienx stieden. Din ma kinitx l-ewwel darba li ra kokka, iżda ċertament kienet l-ewwel darba li waħda daħlet f'kamartu. Ġwenħajha kienu twal u ttundjati, rasha kienet f'għamla ta' ċirku u munqarha kien konvess u mgħawweġ. Madankollu, l-aktar impressjonanti kienu l-għajnejn dehbin enormi tagħha, li issa kienu flew lil Dimitris minn fuq s'isfel. Qabel ma t-tifel seta' jirreaġixxi, grat xi haġa inkredibbli...

- Il-kokka fetħet ħalqha beraħ u qalet: “Allura tlabt biex iseħħ miraklu?”. Dimitris tilef moħħu! “Tista’ titkellem?” staqsa mħawwad lill-kreatura maġika. “Użgur li nista’,” wieġbet il-kokka kburija. “U jien nagħzel meta rrid li persuna tismagħni. Jisimni Għerf u ġejt biex naqtagħlek xewqtek”.
- “Ix-xewqa tiegħi ssir realtà?” it-tifel ma setax jemmen lil widnejh.

- “Tabilhaqq! Inti staqsejt biex il-ġenituri tiegħek qatt ma jgħidulek le. Għalhekk, jekk dan huwa li tixtieq, nagħmlu hekk. Biss oqgħod attent! Jista’ jiddispjaċik mill-għażla li tkun għamilt u mbagħad jista’ jkun tard wisq. Ċert li trid li l-ġenituri tiegħek qatt ma jerggħu jgħidulek le?”
- “Jekk ninsabx ċert? Qiegħda tiċċajta, għażiża kokka maġika tiegħi? Jekk taqtagħli din ix-xewqa, inkun l-aktar tifel kuntent fid-dinja! Impossibbli li jiddispjaċini!”

- Il-kokka fetħet gwenħajha beraħ.

“Mela tajjeb ħafna! Ismagħni:

Qabel ma titla’ x-xemx,

il-kelma “le” tkun għebet minn ħalq il-ġenituri tiegħek.

Staqsì għal dak li trid

għax wasal iż-żmien għall-kelma “iva”.

U jekk qatt jiddispjaċik,

sammar tliet darbiet

u jfegġ quddiemek l-għasfur tal-għarfien.”

- U Għerf ħabtet il-ġwienah bis-saħħa u għebet fis-sema ta’ billejl. Dimitris baqa’ jħares lejha mit-tieqa hekk kif taret lil hinn. Ried jitlaq jigrì għand il-ġenituri tiegħu biex jgħidilhom x’gàra, iżda qagħad lura. “Se jgħidu li qed niġġennen”, ħaseb. Ħassu eżawrit, għajnejh magħluqa. Intelaq fuq soddtu u f’kemm ili ngħidlek marret għajnu bih.

L-għada filgħodu dehret għodwa kwalunkwe. Dimitris qam tard, kif kien jagħmel kull weekend, ħasel wiċċu, u niżel għall-kolazzjon. Ommu kienet qed tagħmel il-pancakes u missieru kien qed jixrob il-kafè u jaqra l-añbarijiet fuq it-tablet tiegħu. Jidher li t-tnejn li huma ma kinux qed jaħdmu s-Sibt. “X’ħolma stramba kelli lbieraħ!” ħaseb Dimitris, “kokka li titkellem u taqta’ x-xewqat maġiċi...”

- Ommu servietu l-pancakes bi tbissima mhux tassoltu u poġġiet ħdejh. Dimitris ħa l-flixxun tal-ġulepp mill-frigġ u tefa' ammont mhux ħażin fuq il-pancakes. "Oh," qal hekk kif irrealizza, "jiddispjaċini Ma, tfajt il-ġulepp... Naf x'se tgħid... id-dentist, li rridu mmorru għandu għada, irrakkomandali li għal xi żmien naqta' l-ħelu għalkollox, minħabba snieni. Insejt, tgħajjatx miegħi jekk jogħġbok!"

Dimitris deher imdejjaq, bit-tama li jekk jitlob apologija jiffranka għajta oħra mingħand ommu. Il-verità hi li ommu kienet wissietu ħafna drabi biex joqgħod attent għall-ħelu. Izda mhux tort tiegħu li l-gulepp kien daqshekk tajjeb! Għaliex jagħmel daqshekk ħsara l-ħelu? Ma setgħux kienu ħżiena għal saħħitna l-brokkoli u l-pizelli minflok? Kien ikun kuntent jevitahom! Haġa tal-għaġeb, ommu kienet għadha qed titbissem. “Ma kinitx fehmet x’għara?” ħaseb it-tifel. U qabel ma seta’ jirrepeti l-apologija tiegħu, hija wiegbet: “Ma jimpurtax pupu, illum is-Sibt, tista’ titfa’ gulepp kemm trid!”.

- Din it-twegiba nstemgħet bħal melodija f'widnejn Dimitris. “Ma jistax ikun” huwa ħaseb “ommi qatt ma kienet se twegibni b’dan il-mod... il-kokka... il-ħolma? Le ma jistax ikun... Izda t-twegiba ta’ ommi ma tistax tkunx spjegata mod ieħor... Irrid niżgura ruħi... u naf eżattament kif...”
- “Pa, tista’ tagħtini t-tablet biex nilgħab Roblox?”, staqsa Dimitris inċert. “Jekk l-esperiment ma jirnexxix, se jkolli tistennieni ġlieda kbira”, ħaseb. “Minn dak il-lejl li ħadtlu t-tablet bil-moħbi biex nilgħab u qabadni, missieri ma ħallinix nieħdu iżjed. Ma hemm l-ebda mod kif huwa se”...

A 3D rendered scene displayed on a screen. The word "GAME" is written in large, metallic, 3D block letters. To the left of the letters is a blue splat, and to the right is a green splat. Below the letters is a brown, insect-like creature with long legs and antennae. The scene is set against a dark, reflective background.

GAME

GAME

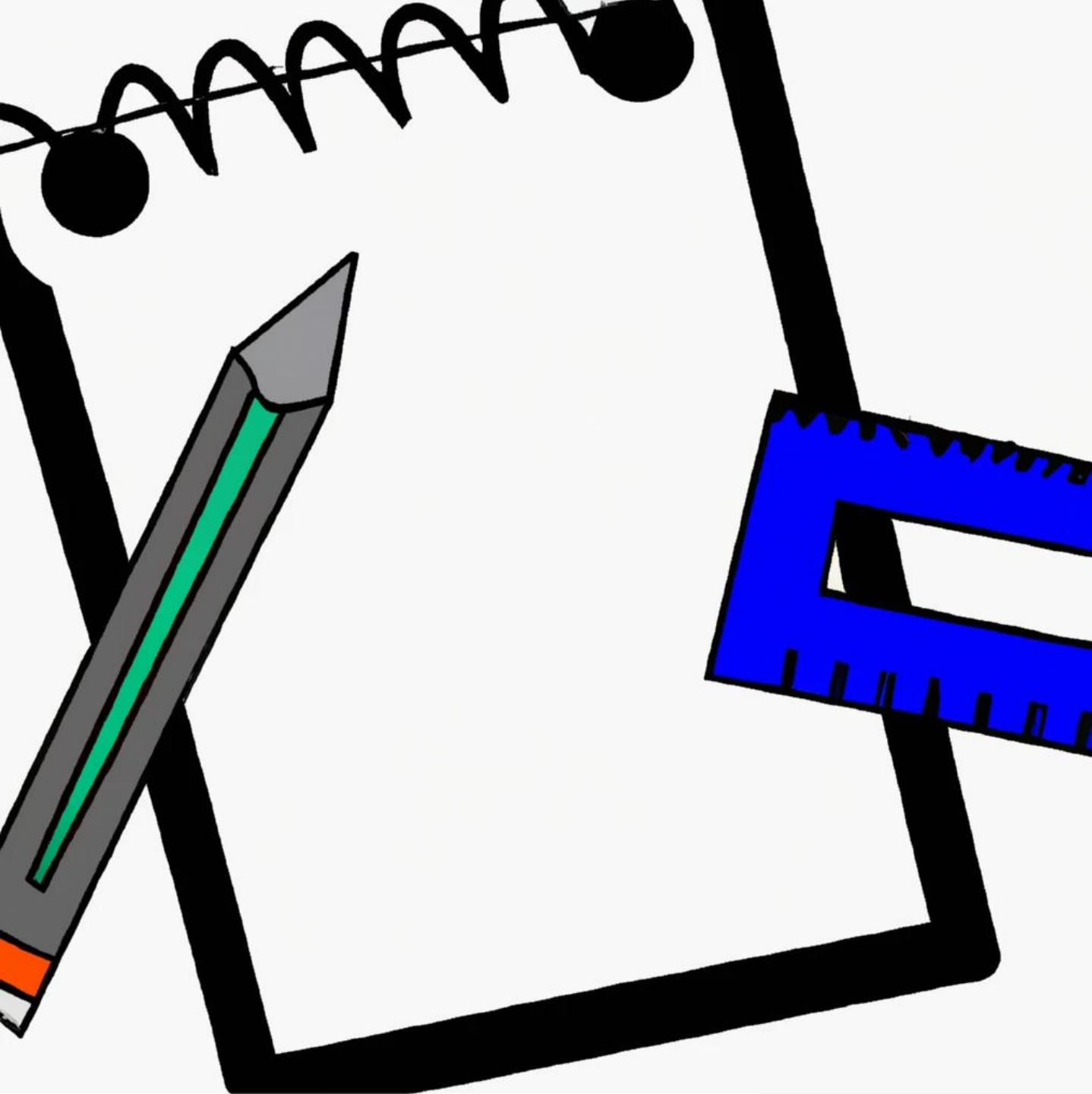
- “Mela le ibni, ejja ħudha,” wieġeb missieru bl-aktar mod naturali. Dimitris qaleb għajnejh u fuq wiċċu ffurmat tbissima ta’ sodisfazzjon assolut, hekk kif estenda jdejh biex jieħu t-tablet mingħand missieru. Ħassu daqslikieku kien qam mill-mewt f’daqqa waħda, ħassu b’saħħtu! Il-kokka kienet issodisfatlu xewqtu! Il-miraklu kien seħħ! Ma kien hemm xejn bejnu u l-kuntentizza tiegħu. Diment li jistaqsi...

X'għandu jitlob Dimitris?

A) Biex ma jagħmilx il-homework. pg. 19

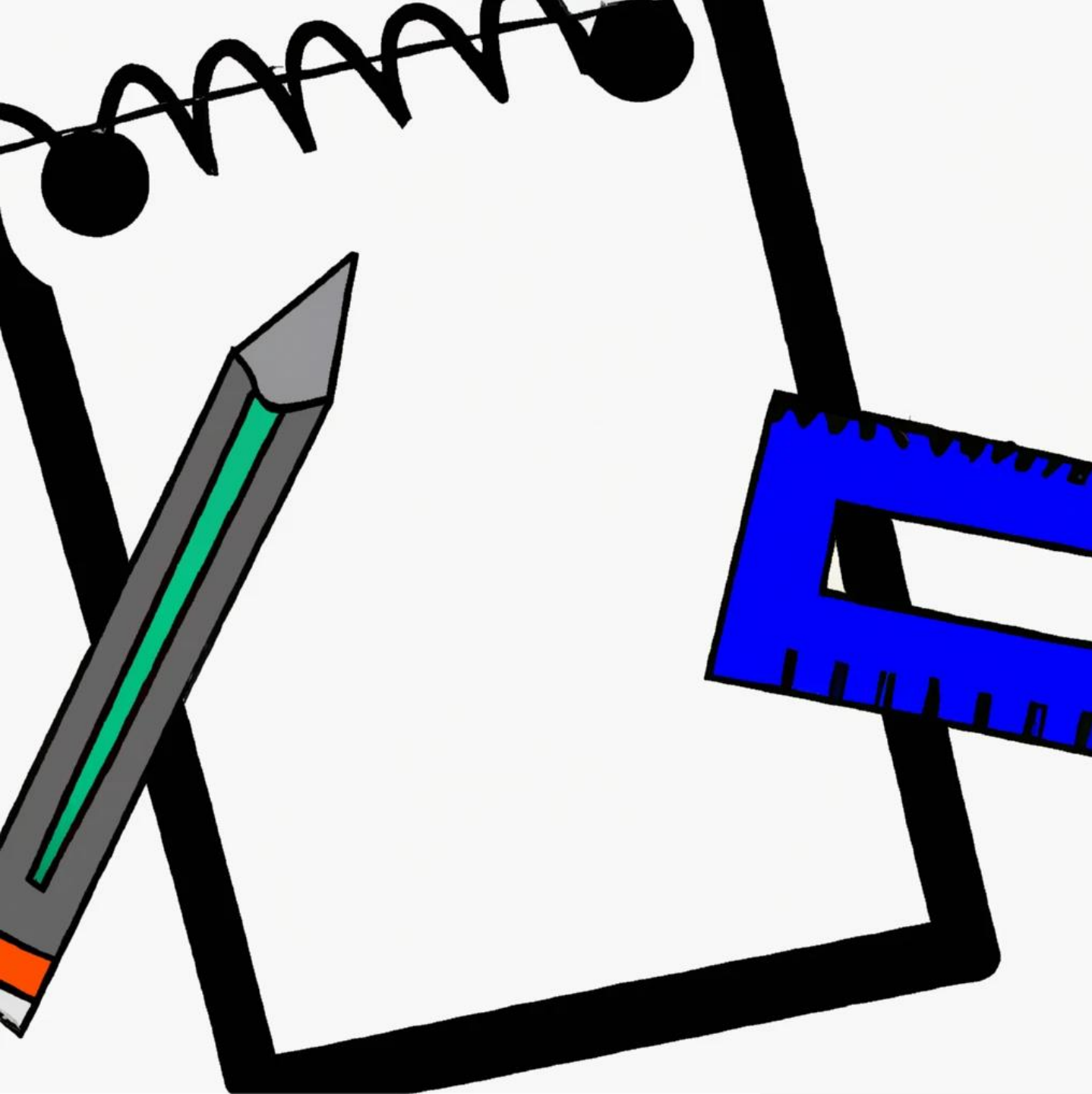
B) Biex jixtri dak kollu li jrid. pg. 48

C) Biex ma jmurx għand id-dentist. pg. 63

A) Biex ma jagħmilx il-homework

- Xtaq jaqbad jaqbeż u jgħajjat bil-ferħ! M'hemmx aktar **“le”**, jew **“issa naraw”**. Issa seta' jistaqsi għal kwalunkwe ħaġa li xtaq jagħmel u l-ġenituri tiegħu ma kienu se jiċċduh f'xejn. Fi kliem ieħor, kellu l-aqwa ġenituri fid-dinja. Onestament, min ma kienx irid ikun minfloku? Min ma kienx jgħir għad-destin tiegħu?
- Dimitris ma ħeliex ħin u beda jagħmel il-pjanijiet għall-ħajja l-ġdida tiegħu. **“Aħseb”**, qal bejnu u bejn ruħu, **“x'messni nitlobhom l-ewwel? Ermm... x'inhi l-aktar ħaġa tedjanti li rrid nagħmel kuljum? Li nisbarazza kamarti? Le, le dik ħaġa tassew faċli. Li nipprattika l-kitarra? Le, dik tagħtini gost. Li nagħmel il-homework?... dak hu! Il-homework tal-iskola! Waranofsinhar dejjem l-istess ħaġa... ommi tgħidli: Dimitris, kul malajr u mur agħmel il-homework. Għalhekk, minn issa 'l quddiem, daqshekk homework!”**

A) Biex ma jagħmilx il-homework

Dimitris fetaħ il-pitazzi u l-kotba tiegħu, ittempra l-lapsijiet, poġġa f'postu, ħares lejn l-eżercizzji li kellu għat-Tnejn u għolla leĥnu: "Ma, tista' tigi tghinni fil-homework? Ftit inqas minn minuta wara, ommu daħlet f'kamartu. "Dażgur ibni, kif nista' ngħinek?" "Ma llum nippreferi noqgħod nilgħab bil-kompjuter... taħdem waħda l-eżercizzji minfloki jekk jogħgbok?". "Trid toqgħod tilgħab bil-kompjuter?" staqsiet ommu b'sorpriza. "Oops, forsi esaġerajt? Is-seħer kien għadda?" ħaseb Dimitris imbeżza'.

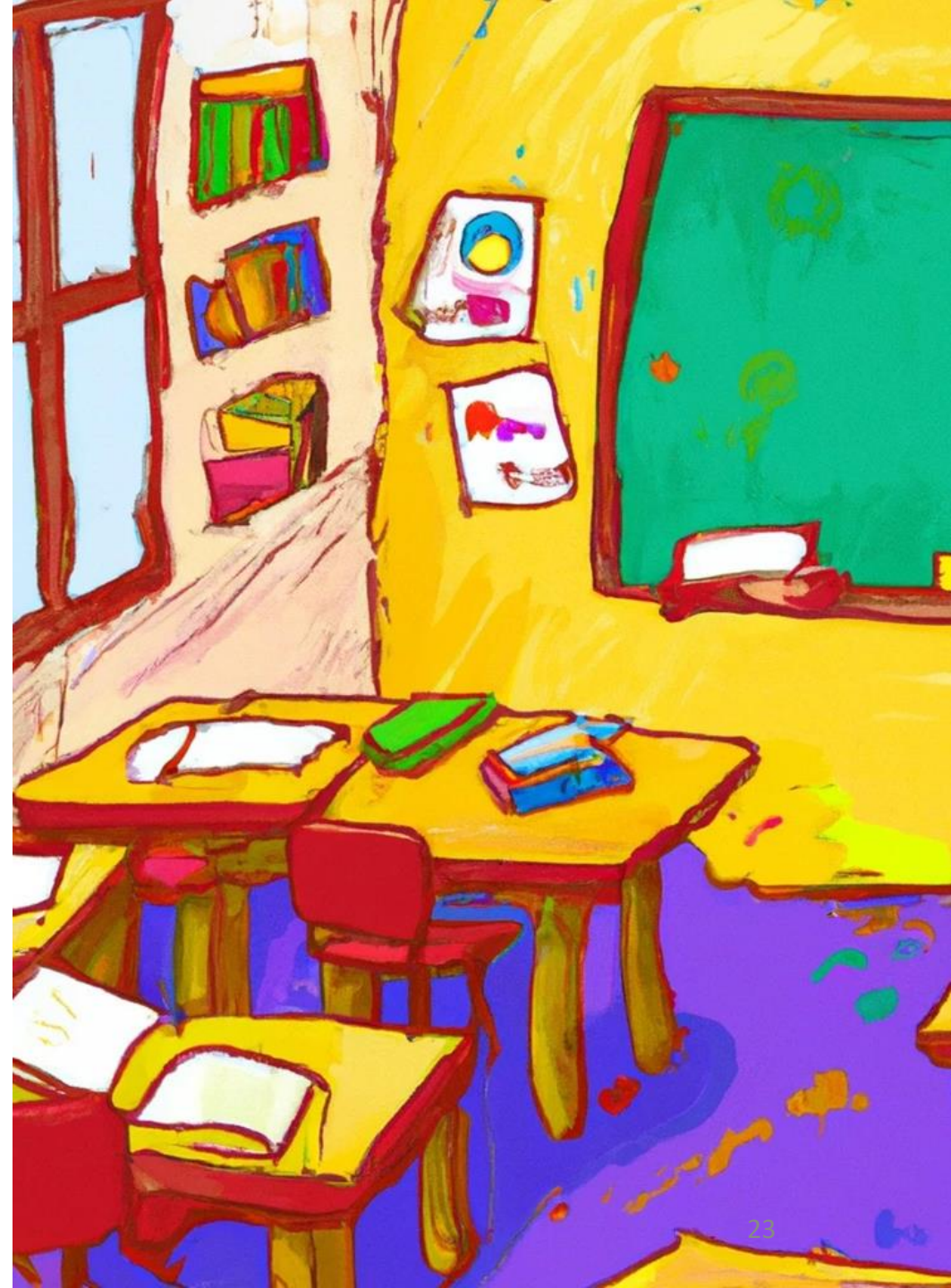
- “Għandek raġun, illum jum tassew sabiħ! Mur ilgħab u jien inlestilek l-eżercizzji.” Ommu resqet lejha, mellsitlu xagħru, bisitu fuq haġġ u żiedet tgħidlu: “Kif nista’ ngħidlek le lilek?”.
- Bomba! Feraħ Dimitris. Kien qatta’ l-weekend kollu quddiem l-iskrin. Għajnejh kienu qed jibdew jegħjew, ġismu kien imfarrak iżda ma tax kas! Reġa’ lagħab għal darba tnejn u temm il-livelli kollha! “Qiegħed fil-ġenna tat-tfal”, ħaseb hu u jniżżel borża ċips minflok l-ikla ta’ nofsinhar tal-Ħadd (min jiekol soppa tal-fażola għall-ikla ta’ nofsinhar?).

- Wara weekend perfett kien imiss it-Tnejn filghodu. Dimitris ma setax iqum, peress li dam jara t-televisin sa tard billejl. Ra film mhux xieraq għall-età tiegħu, thriller, anke jekk il-ġenituri tiegħu kienu jgħidulu li kien għadu żgħir wisq biex jara films bħal dawn. Il-verità hija li kien imbezża' ħafna u wara ma setax jorqod, iżda dan kollu ma kienx importanti. Dak li kien importanti kien li seta' jagħmel xi ħaġa oħra li ma kellux permess jagħmel.
- Dimitris wasal tard u għajjen l-iskola, peress li ma rnexxilux iħejji ruħu fil-ħin. Il-lezzjoni kienet diġà bdiet, l-għalliema tagħhom Mrs. Julia kienet qed tagħtihom dettat. Dimitris daħal fil-kamra inkiss inkiss, poġġa mal-iskrivanija, fetaħ il-pitazz u beda jikteb.

- Kien qed jipprova jaħseb fl-ortografija korretta ta' kull kelma iżda xejn ma beda jgħih f'moħħu. Għajnejh kienu qed jingħalqu, ħassu bi ngħas. Ma kien studja xejn. Kieku studjajt waħdi, kont inkun nafha l-ortografija. L-għalliema żgur li se tgħajjat miegħi, x'mistħija, ħaseb. U hekk ġara. L-għalliema ċanfritu għal ħin twil, sakemm salvatu l-qanpiena. F'widnejh din instemgħet bħal melodija ħelwa, it-tfal kollha qamu minn posthom biex jieħdu brejk. "Tgħaġġel xejn Dimitris", qaltlu Mrs. Julia. Rigħlejh iffriżaw. "Inti se tibqa' ġewwa sakemm tikteb id-dettat tajjeb". Dak il-jum ma kienx ħa lanqas brejk wieħed. Minkejja li l-għalliema spjegat kemm-il darba r-regoli ortografici, l-għeja u n-nervi li kellu ma ħallewh jifhem xejn.

- “Dimitris! Stenna,” għajjat il-ħabib tiegħu Nikolas, li sabu hekk kif kien ħiereg mill-klassi. Fegget tbissima fuq wiċċ Dimitris: “Lgħabt il-weekend kollu u rnexxieli ntemm il-livelli kollha tal-logħba”. “Kemm għandek xortik tajba!” wiegeb il-ħabib tiegħu “Iva! U mhux talli hekk, talli mort tajjeb ħafna fil-logħba, kwazi spiċċajt l-ewwel”. “U qgħadt tilgħab weekend sħiħ?” Hekk hu fil-fatt, it-tablet ta’ missieri kienet tiegħi tul il-weekend kollu!” “Kemm inti xxurtjat! Nixtieq li l-ġenituri tiegħi jħalluni nilgħab il-weekend kollu. Ġej missieri, narak għada xbin!”

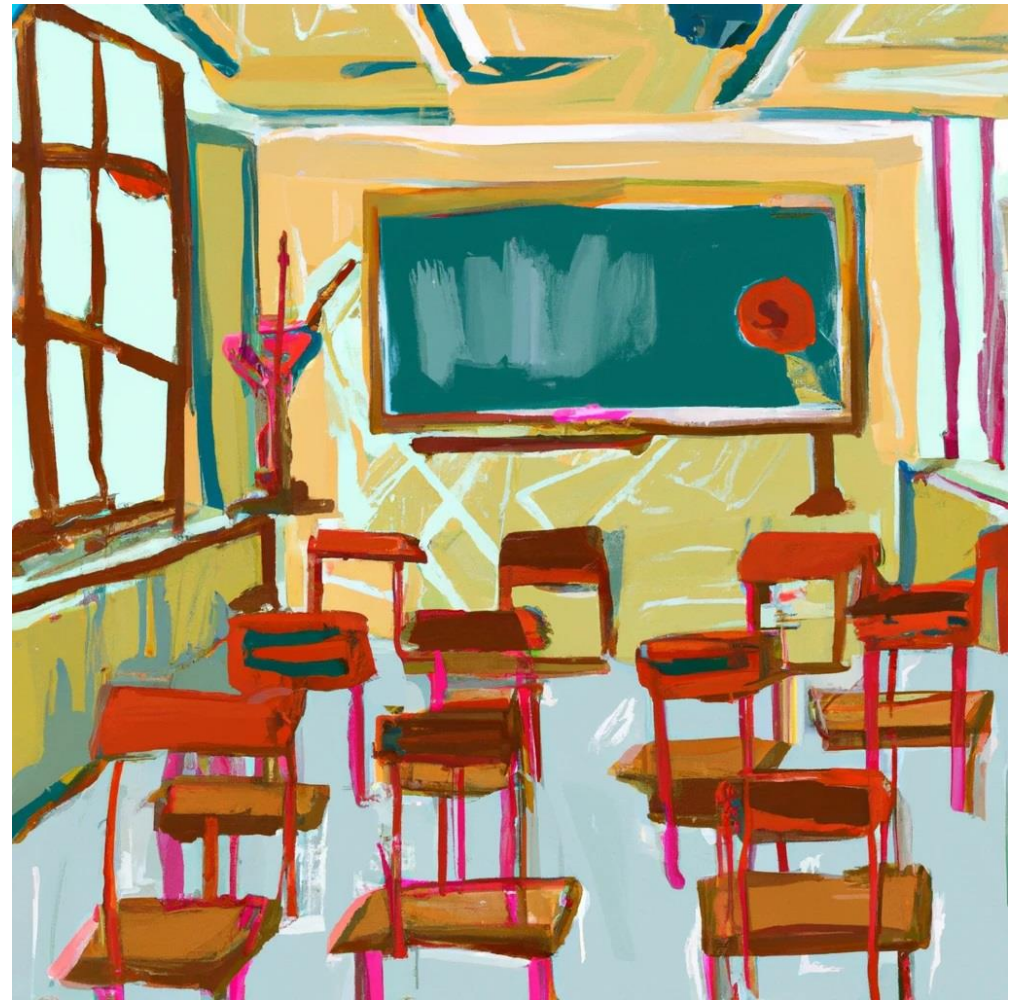

L-għada l-iskola kienet għal darb'ohra tortura. Dimitris ma ftakarx li kellu lezzjoni tal-istorja, ħawwad ir-regoli ortografici kollha, għamel żbalji fl-eżerċizzji tal-matematika. L-għalliema żammietu waqt il-brejk biex jirrevedi iżda kien kollu għalxejn. Ġie fi tmiemu jum ieħor b'Dimitris jirritorna xettiku lejn daru. "Hello Dimitris" għajjat il-ħabib tiegħu Nikolas mill-bogħod "Messek rajtna nilagħbu l-futbol illum, għandna tim tajjeb u se nkunu fost l-aqwa fil-logħbiet lokali". Dimitris deher xettiku. "Imma meta lghabtu futbol?", staqsieh. "Matul il-brejk bejn il-lezzjonijiet, Mrs. Hara (il-kowċ tal-iskola) teħodna u tippreparana".

- Tajjeb ħafna, mhux talli kien bilqiegħda fil-klassi talli kien qed jitlef ukoll it-taħriġ tal-futbol. Meta wasal id-dar Dimitris kien frustrat. “Tixtieq xi ħaġa sbejjaħ?” staqsietu ommu “Ma tidhirx daqshekk tajjeb”. Naturalment, kien hemm xi ħaġa li ried. L-unika ħaġa li setgħet tikkalmah bħalissa hija li jilgħab Roblox, il-logħba favorita tiegħu fuq it-tablet. Naturalment, ommu ma oġġezzjonatx għal dan, b’xorti tajba, ix-xewqa li tatu l-kokka għadha taħdem.

Jum ieħor l-iskola u t-tfal waslu b'ħafna krafts magħmulin mill-karti f'idejhom. "X'qed jagħmlu?" ħaseb Dimitris "Għaliex kulħadd ġab xi ħaġa tal-krafts miegħu?". "Hi Nikolas", Dimitris indirizza lill-ħabib tiegħu li kien ukoll qed iżomm vulkan enormi f'idu "X'inti ġgorr?". "Insejt? Illum irridu nipprezentaw il-proġetti tal-environmental". "Ill kif insejt" qal bejnu u bejn ruħu Dimitris. B'dak il-logħob kollu fuq it-tablet, il-proġett kien ħareġ għalkollox minn moħħu.

- It-tfal kollha pprezentaw il-vulkani, il-lagi u l-muntanji li kienu bnew. Huwa ftakar kif is-sena l-oħra kien bena proġett simili ma' missieru, trakk enormi ma' missieru. Għamluh bil-wajers u l-injam, poġġewlu r-roti, żebgħuh u fl-aħħar poġġewlu mutur biex jiċċaqilaq. Kemm kienet sabiħa dik il-ġurnata. Din is-sena mhux biss ma għamilx il-proġett tiegħu (sħaba) ma' missieru, iżda kien ukoll l-uniku wieħed fil-klassi li ma pprezenta xejn.

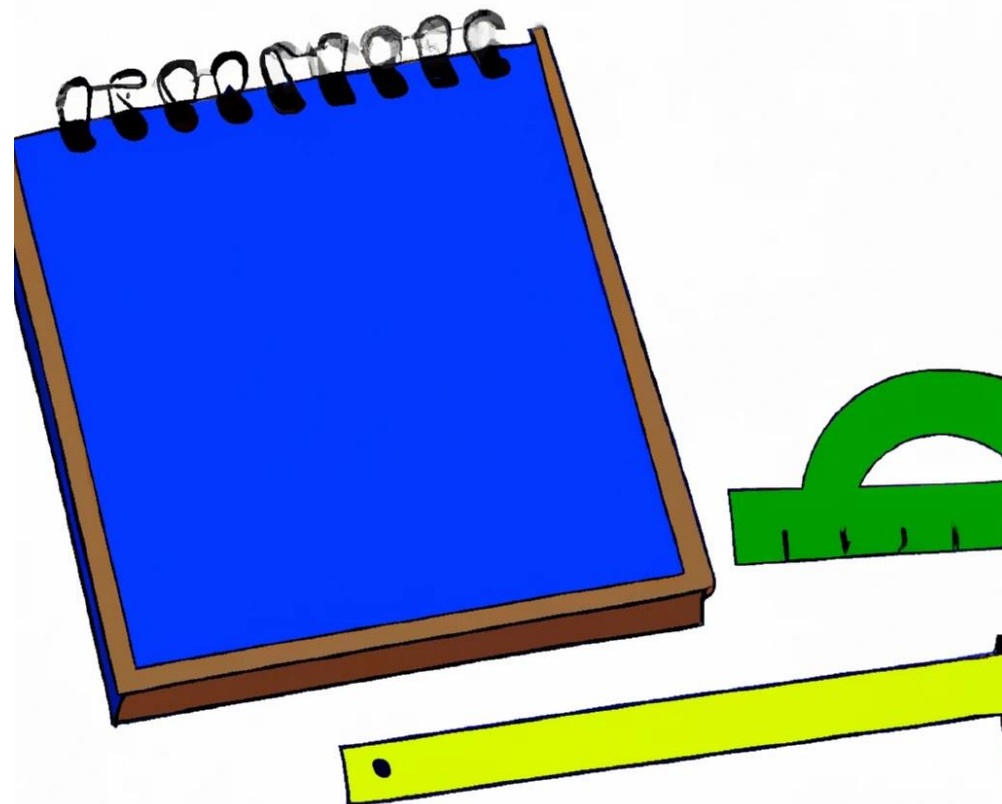
Meta daħal id-dar, ommu kienet qed tistennieh. Dehret inkwetata. “Haw Ma,” qalilha. “Ċemplitli l-għalliema mill-iskola” wigbitu, biex tidħol direttament fis-sugġett. “Qaltli li ma kontx qed tistudja dawn l-aħħar jiem u li qed tinsa l-homework ta’ spiss”. “Is-seħer spicċa” ħaseb Dimitris “Għal liema raġuni kellha tinvolvi ruħha l-għalliema, kont sejjer tajjeb tant daż-żmien kollu”. Il-verità hija li għandu jistudja aktar jekk ma jridx ikollu problemi. Foss interrompielu ħsibijietu.

- Kienet notifika mil-logħba Roblox fuq it-tablet; kienet għadha kemm installata l-logħba l-ġdida li kien ilu jistenna xhur sħaħ! L-iskola tista' tistenna. “Iva ma, kollox se nagħmel imma nista’ nilgħab il-logħba l-ġdida l-ewwel?”. “Mela ibni, ilgħab kemm trid”. “Perfett! Is-seher hemm għadu” dar fuq ommu “Ma, għandi ftit homework għal għada tista’ tagħmilhuli waqt li nilgħab?” Dażgur ibni”, irrispondiet ommu.

- “Bongu tfal” qalet l-għalliema “qabel ma nara l-eżercizzji tagħkom se nagħmlu test żgħir tassew faċli”. Kulhadd ħareġ biċċa karta u beda jikteb. Dimitris kien qed iħares lejn l-eżercizzji mingħajr ma lanqas biss mess il-lapes. “Dimitris, jaqaw ergajt m’intix ippreparat? Jekk jogħġbok agħtini l-homework, irrid nara l-eżercizzji li għamilt”. Kuntent, Dimitris fetaħ il-pitazzi tiegħu bl-eżercizzji miktubin, li kienet ħadmitlu ommu. Fuq wiċċu, fegġet tbissima kbira, l-għalliema ma kinitx se tgħajjat miegħu issa li kienet se tara l-eżercizzji.

- Mhux talli l-għalliema għajtet miegħu, minhabba li ma kienx ippreparat, iżda malli rat li l-eżercizzji tal-grammatika u tal-matematika kienu tlestew minn adult u mhux minnu, tatu wkoll il-kastig li ma jilgħabx fil-logħba futbol li kellhom l-iskola. “Mhux sew!” ħaseb, “kont ili nistennieha din il-logħba! Jien u missieri prattikajna ħafna fil-ġnien. Kieku niskurja u kulħadd joqgħod iċapċapli! Issa tlift iċ-ċans.”

X'għandu jiddeċiedi Dimitris issa?

A) Iwebbes aktar rasu u jiddeċiedi jitlaq mill-iskola.
pg. 34

B) Jiddispjaċih mill-atteggament tiegħu u jipprova
jirraġa. pg. 43

A) Iwebbes aktar rasu u jiddeciedi jitlaq mill-iskola.

- Dizappuntat, Dimitris mar lura d-dar. L-iskola hija l-agħar ħaġa! Nobgħodha! Nixtieq li qatt ma mmur lura! U mbagħad ħareġ b'idea brillanti... Għaliex għandi nerga' mmur? Wara kollox nista' nitlob lill-ġenituri nibqa' d-dar. Fl-aħħar mill-aħħar min għandu bżonnha l-iskola? Dak li nkun irrid, immur online u nitgħallmu. Għal mument deher li kien qed jiddispjaċih... Bla dubju, l-iskola hemm sħabi kollha... U nilagħbu ħafna logħob fil-brejk... U fil-klassi ngħaddu siegħa żmien... iżda jagħmel deċiżjoni ta' malajr... Okay ma jimpurtax, ommi tirrangali kull meta nkun irrid nigi d-dar.

- Daħal fis-salott iddeterminat, sab lill-ġenituri tiegħu u ħabbrilhom dan li ġej: “Ma, Pa, ħadt deċiżjoni importanti ħafna. Għandi bżonn nistrieħ u ma nistax nistenna l-vaganzi tas-sajf. Nista’ nitlef l-iskola għal ftit xhur? “Fl-eċċitament tiegħu, it-tifel ma tax widen għat-twegiba tal-ġenituri tiegħu, li x’aktarx kienet taħlita tal-frażijiet “Dażgur”, “kulma tixtieq int” u “jaqaw qed infissduk?” u hekk beda perjodu twil ta’ vaganzi bla tmiem għal Dimitris.

- L-ewwel ġimgħat għaddew f'ħakka t'għajn. Kien jorqod u jitnikker fis-sodda sa nofsinhar, imbagħad jew jara t-televixin jew jilgħab sa tard billejl. Kien jieqaf biss għall-ikel, l-ikel li kien jitlob lill-ommu tagħmillu; kull tip ta' għagin u ħafna, ħafna ħelu. M'hemmx bżonn ta' legumi jew ħaxix! L-iskola kienu qed jibdew jinkwetaw. L-għalliema u l-principal ta' spiss ċemplu d-dar biex jaraw kif kien l-istudent żagħżuġ tagħhom u Dimitris kien jgħid lil ommu jew lil missieru biex jigdbu dwar għalfejn kien qiegħed ifalli. Sar tajjeb ħafna fl-iskużi, mard tat-tfal, incidenti, żjarat mill-qraba tal-Awstralja, anke infestazzjoni ta' termiti d-dar... ivvinta minn kollox!

“Ġurnata sabiĥa illum” ĥaseb Dimitris hekk kif ĥares lejn ix-xemx barra mit-tieqa. Ĥsibijetu ġew interrotti minn xi ilĥna familjari li sema’ barra fit-triq. Dimitris resaq qrib biex jisma’ aĥjar. “Il-ĥarġa tal-lum kienet tal-ġenn”, kien sieĥbu Nikolas, “Qatt ma niftakar li ĥadt daqshekk pjaċir” wieġbet il-vuċi l-oĥra li kienet ta’ Sotiris. “X’aktarx kienet il-ĥarġa ta’ ġurnata li l-iskola organizzat f’Nafplio” ĥaseb Dimitris waqt li telġhetlu gĥoqla fl-istonku bid-dwejjaq. Kien ilu jistenna dik il-ĥarġa żmien twil, kien qed jaĥseb jekk kinux se jmorru fil-kastell ta’ Palamidi jew jekk kinux se jieĥdu dgĥajsa biex imorru fil-gżira żġĥira ta’ Bourtzi.

- Xtaq ħafna li jitkellem ma' sħabu u jistaqsihom. Ġera lejn it-tieqa biex jitkellem magħhom iżda kienu 'l bogħod ħafna. Segwiehom mill-bogħod huma u jidħku u jilagħbu l-ballun flimkien. "Ballun! Il-logħob tal-iskola daqt magħna, se nitlef il-kampjonat!"
- Kien jaf tajjeb x'kellu jagħmel jekk ried jilgħab fil-lig "Imma inti ċert?" Iva Ma! Irridek tgħid lill-prinċipal li rrid nilgħab fil-logħbiet tal-futbol" "Ok mela, ħa nċempillu" Wara li t-telefown daqq tliet darbiet, il-prinċipal wieġeb.

Dimitris kien se jtir bil-ferħ huwa u jaħseb f'kemm kien se jiskurja, fit-tazza li kien se jgħolli, f'ismu jidwi fuq fomm kulħadd, imma f'dak il-mument lehen il-prinċipal instema' mit-telefown. "X'qed tgħid, sinjura Hionis? Sa tlett ijiem ilu għidtli li Dimitris waqa' minn fuq ir-rota u kiser siequ, dan biex ma nsemmux l-iskuži l-oħra, u llum ġejja tistaqsini jekk ibnek jistax jiġi jilgħab? M'intix titkellem bis-serjetà; qed tgħaddini biż-żmien."

- Ommu ssummat, ma kellha xejn xi tgħid. “Kemm kont iblah”, ħaseb Dimitris, “Tlift il-ħarġa, bqajt id-dar għal tant żmien, tlift il-logħba tal-futbol u l-aġġar ħaġa hi li imbarazzajt lil ommi quddiem il-prinċipal. Messni nistħi.” Dimitris ġera lejn kamartu waqt li ommu kompliet titkellem mal-prinċipal. Xorta waħda ma kienx jinteressah jisma’ aktar. Izda l-affarijiet kienu saħansitra se jmorru għall-aġġar.

Il-bieb ta' kamartu nfetaħ u ommu dahlet bid-dmugh f'għajnejha. "Għandi aħbar ħażina għalik qalbi" "Iva smajt, m'iniex se mmur għal-logħob" "Hemm ħaġ'ohra wkoll..." "X'fadal?" "Il-principal qalli li din is-sena fallejt wisq u waqajt tassew lura fil-lezzjonijiet kollha u għalhekk mhux se tkun tista' titla' fit-tielet grad... Ikollok tirrepeti l-klassi mill-bidu". Dimitris ħassu li kien qed jaqa' s-saqaf fuqu. "Dan kollu tort tiegħi," komplet ommu, iżda issa kienet qed titkellem magħha nnifisha "kif ħallejt dan kollu jseħħ, ninsab imħawda ħafna" u ġelben aktar dmugh ma' ħaddejha.

Qam u ħareġ mill-kamra. “X’għamilt b’idejja?
Għarraqt kollox, ommi qed tħossha ħatja u konfuża u
jien se jkolli nirrepeti t-tieni grad!”

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħġbok
mur f’paġna 43.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob biex jixtri dak kollu li
jixtieq, jekk jogħġbok mur f’paġna 48.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jmurx għand id-
dentist, jekk jogħġbok mur f’paġna 63.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħġbok mur fl-
aħħar, f’paġna 80.

B. Jiddispjaċih mill-atteggjament tiegħu u jipprova jirrangja

- Fi triqtu lejn id-dar Dimitris kien qed jaħseb dwar il-logħob, ma setax inizzilha li ma kienx se jilgħab. Forsi logħba fuq it-tablet kienet se tghinu jinsa iżda lanqas din ma għenet. Meta kien qed ifittex logħba biex jilgħab, ra l-futbol online, u dan fakkru dwar il-logħba reali li kien se jitlef. Ma setax jippermetti dan, kellu bżonn jagħmel xi ħaġa. Ħarstu waqgħet fuq il-basket tal-iskola “Dimitris, illum ukoll tridni naħdimlek l-eżercizzji?” staqsietu ommu “Le Ma, se nagħmilhom jien” Irrisponda Dimitris mingħajr ma qala’ għajnejh minn fuq il-basket.

- Kuljum Dimitris kien qed isir dejjem aħjar fil-lezzjonijiet tiegħu. L-għalliema tiegħu ferħitlu għall-bidla u l-isforzi kbar li kien qed jagħmel. Anke d-dar, il-ġenituri tiegħu ħallewh jilgħab ftit bit-tablet fil-weekend biss. Għaddew il-jiem u Dimitris irċieva ‘A’ wara l-oħra. Kien qed jaħseb biex jitlob lill-għalliema tħallih jilgħab fil-logħob tal-iskola. “Tinsewx dwar il-ħarġa lejn Nafplio” qaltihom l-għalliema daqslikieku kienet qed taqralu ħsibijietu “Dik hi” ħaseb hu “Issa nistaqsiha meta jkollna l-ħarġa!” Kien nesa għalkollox dwar il-ħarġa.

- Il-ħarġa lejn Nafplio kienet tassew sabiħa. Telgħu fil-kastell ta' Palamidi u mbagħad kollha flimkien qabdu dgħajsa u marru fil-gżira żgħira ta' Bourtzi, imxew fil-passaġġi ta' Nafplio u kielu ħafna ġelati. Dimitris resaq imħasseb lejn l-għalliema biex jitzkellem magħha. "Mrs. Julia..." "Dimitris, kont qed infittxek" interrompietu "ridt ngħidtlek li kont qed tagħmel sforz kbir dan l-aħħar – prosit ta' dan. Jistħoqqlok tmur għal-logħba futbol" Dimitris ried itir bil-ferħ, ma setax jemmen lil widnejh u li l-għalliema kienet qalet dak li qalet.

- Sorpriża pjaċevoli oħra kienet qed tistennieh id-dar. “L-għalliema ċemplitilna llum,” qallu missieru, “u tatna aħbar tajba ħafna. Ninsabu kuntenti ħafna li qed tagħmel ħiltek kollha” komplet ommu filwaqt li fl-istess ħin offrietlu basket minn ħanut tal-isport “xtaqna nagħtuk rigal żgħir” Dimitris fetaħ il-basket u ġo fih sab żewġ pari żraben tal-futbol ileqqu. “Kemm huma sbieħ! Grazzi ħafna,” qalilhom bi tbissima enormi fuq wiċċu. “Nittama li tiskorja ħafna bihom,” qallu missieru.
- U tabilhaqq skorja ħafna fil-logħob tal-iskola.

- It-tim tal-iskola rnexxielu jasal sal-finali li matulha Dimitris skorja l-gowl rebbiehi, u b'hekk rebhu t-tazza. Kien wiehed mill-isbaħ mumentu ta' hajtu, ħassu tassew kuntent.

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħġbok mur f'paġna 34.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li jixtri dak kollu li jixtieq, jekk jogħġbok mur f'paġna 48.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jmurx għand id-dentist, jekk jogħġbok mur f'paġna 63.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħġbok mur fl-aħħar f'paġna 80.

B) Jixtri dak kollu li jixtieq

- Filwaqt li kien qed jilgħab bit-tablet, Dimitris ħaseb li għandu jerga' jipprova x-xewqa li tatu l-kokka. "Pa tista' tixtrili tablet għdida?" "Iva, għaliex le," wiegħbu missieru "Lanqas jitwemmnu!" ħaseb "Verament qed jigri dan, se nitlob għal xi ħaġa oħra" "Imma t-tablet trid tkun mudell aktar għdid minn tiegħek, dik tal-pinna stylus" "F'idi!" "Nixtieq li kieku tkun għandi sat-Tnejn wara l-iskola" kompli Dimitris "Mela, mela" wiegħeb missieru b'mod naturali.

Nhar it-Tnejn l-iskola ma seta' jaħseb fuq xejn ħlief fuq it-tablet. "Forsi missieri kien qed jgħaddi ż-żmien bija u ma xtrahilix it-tablet". Malli wasal id-dar, daħal jgri 'l ġewwa, lanqas kellu çans ineħhi ż-żarbun. Mar fil-kamra tiegħu, fetaħ il-bieb u ħares lejn l-iskrivanija. Ma setax jemmen lil għajnejh! It-tablet li ried kienet qed tistennieh f'kaxxa tar-rigali. Dimitris fetaħha b'heffa liema bħalha u beda jfittex il-menu, il-karatteristiçi l-ġodda, jieħu r-ritratti, jisma' l-kanzunetti u ovvjament jilgħab il-logħob.

L-iskola, l-għada, Dimitris qal lil sħabu dwar it-tablet il-ġdida tiegħu u kemm kienet għal qalbu. Kulhadd baqa' mistagħġeb bit-tablet u qallu kemm kien ixxurtjat. "Għalaqt żmienek?" staqsieh sieħbu Sotiris "Le" wiegħbu Dimitris "Qed nistaqsi għax il-ġenituri tiegħi tawni kamera bħala rigal għal għeluq snini nhar is-Sibt" kulhadd dar lejn Sotiris "Araw kemm ġie ċar il-qamar" Sotiris ħareġ mill-basket ritratt sabiħ mal-qamar u kulhadd iggennen, daqslikieku t-tablet ta' Dimitris qatt m'eżistiet. "Mela issa ngib kamera aħjar minn ta' Sotiris" huwa ħaseb.

- L-ewwel it-tablet, imbagħad il-kamera, imbagħad xi logħob tal-kompjuter u hekk kif gerrbu l-jiem hekk ukoll twalet il-lista tax-xiri. Dak kollu li staqsa lill-ġenituri tiegħu xtrawhulu faċilment. Hekk kif kien qed igawdi r-rigali, fetaħ l-aptit, kien qatta' lejl mingħajr ma kiel l-ikla ta' filgħaxija. "Ma, x'hin se nieklu" "Fi ftit ħin ieħor għax il-papà għadu ma giex lura mix-xogħol" "Reġa'?" staqsa Dimitris mifxul "Għaliex qed idum daqshekk dan l-aħħar?" "Xtrajna ħafna dan l-aħħar u għalhekk irridu naħdmu iżjed biex inlaħħqu mal-ispejjeż," wiegħbet hi u tikteb xi numri fuq biċċa karta. M'għandekx għalfejn tkun xi matematiku biex tkun taf tikkalkula l-ispejjeż tad-dar. Dimitris resaq lejha u għaraf xi oġġetti mil-lista, kien hemm imnizzel dak li kien talab hu mingħand il-ġenituri tiegħu.

- “Forsi jkun aħjar jekk nieħdu xi wħud minn dawn l-affarijiet lura,” qaltlu ommu “Imma possibbli li l-ekonomija tagħna giet affettwata daqshekk minħabba fija?” staqsa Dimitris. F’dak il-mument infetaħ il-bieb u daħal missieru. “Pa! Fl-aħħar wasalt,” qallu Dimitris ferħan, iżda missieru kien tant għajjen u stressjat li bilkemm felaħ jimxi “Inti għajjen hafna!” “Dawn l-aħħar jiem kienu diffiċli hafna,” qallu “Hekk hu” ziedet ommu” “u jien ħdimt il-ġurnata kollha, lanqas laħħaqt nixtri l-ispagetti. Tista’ jekk jogħġbok tmur tixtri ftit mis-supermarket?”

- Hekk kif kienu fi triqithom lejn is-supermarket flimkien ma' missieru, għaddew minn fejn il-ħanut tar-roti. Fuq quddiem nett kien hemm ir-rota ħamranija li kellu f'moħħu. Dimitris waqaf iħares lejha mistagħġeb. Fuq talba waħda biss din setgħet issir tiegħu u jkollu l-aħjar rota. Qagħad lura għax ħaseb dwar l-ispejjeż tad-dar, iżda min-naħa l-oħra, ħaseb kemm din ir-rota setgħet taffettwaha. Dar iħares lejn missieru għajjen.

Issa x'għandu jiddeciedi Dimitris?

A) Jistaqsi lil missieru jixtrilu rota. pg. 55

B) Jirraġa s-sitwazzjoni billi jirritorna dak li xtrawlu.
pg. 59

A) Jistaqsi lil missieru jixtrilu rota

- “Immorru, ibni?” staqsieh missieru “Irridu nsajru” “Pa?” staqsieh Dimitris “Tixtriheli din ir-rota?” “Iva, nixtrihielek,” wiegħbu. Kull rimors li kellu għeb fix-xejn meta tela’ fuq ir-rota. Is-sentiment kien tal-ġenn, il-gearijiet jinbidlu faċilment, ir-rota tal-istering kienet bħallikieku magħmula għal idejh. Kien tassew kuntent bir-rota tiegħu!

- Il-jiem għaddew u bilkemm kien qed jara lill-ġenituri tiegħu. Missieru kien qed jaħdem tard matul il-ġimgħa filwaqt li ommu wkoll kienet matul xi weekends. “Se mmorru l-park dan il-weekend?” staqsa Dimitris, bit-tama li fl-aħħar jirkeb ir-rota l-ġdida tiegħu li ma kienx uza minn dakinhar li waslet għandu. “Aħna xogħol sfortunatament” wiegbet ommu “Għandna biżżejjed problemi finanzjarji dan l-aħħar” Imdejjaq, Dimitris mar fil-kamra tiegħu biex jilgħab bil-lego l-ġdid li kien ġie miżjud mal-lista tax-xiri.

- L-għada Dimitris qam jisma' l-vuċijiet ġejjin mis-salott, kienu l-ġenituri tiegħu. “Dan mhux possibbli” ommu kienet qiegħda titkellem ma’ missieru “Dik l-unika soluzzjoni bħalissa” “X’inhu għaddej?” interrompiehom Dimitris “X’garalek?” “Bl-ispejjeż li għandna rridu mmorru noqogħdu xi mkien ieħor ibni” wiegħbet ommu “Għandna wisq spejjeż u ma nistgħux nibqgħu hawn” “Irridu niċċaqalqu minn hawn?” staqsa sorpriż Dimitris mingħajr ma ngħata twegħiba. Id-dehra għajjena f’għajnejn il-ġenituri tiegħu ġegħlitu jifhem li l-affarijiet kienu diffiċli ħafna.

- Dimitris ma setax jemmen x'kien qed jigri, f'daqqa waħda se jkollu jitlaq minn daru, l-inħawi ta' fejn kien joqgħod, u jitlef lil sħabu u l-iskola tiegħu. Il-ġenituri tiegħu qed jaħdmu u jinsabu għajjenin u dan kollu minħabba xi affarijiet li kien talab għalihom u li l-bičċa l-kbira tagħhom issa kienu għalkollox inutli.

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħġbok mur f'paġna 34.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jagħmilx il-homework tiegħu, jekk jogħġbok mur f'paġna 19.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jmurx għand id-dentist, jekk jogħġbok mur f'paġna 63.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħġbok mur fl-aħħar paġna, paġna 80.

B. Jirraġa s-sitwazzjoni billi jirritorna dak li xtrawlu.

- “Immorru, ibni?” staqsa missieru “Irridu nsajru Pa?” staqsa Dimitris “se nirritornaw dak kollu li xtrajtli?” “Iva” qallu missieru u Dimitris innota li għajnejh straħu. Mill-għada stess, il-bičča l-kbira tal-affarijiet li kien ħa Dimitris kienu ġew irritornati lill-ħwienet. It-tablet, il-kamera, il-logħob tal-kompjuter, is-sistema tal-ħoss, il-figuri ta’ Iron Man, il-mera li kienet turi l-ħin. “Imma kemm kont xtrajt affarijiet li ma kellix bżonn,” ħaseb Dimitris.

- Fl-aħħar nett, il-ġenituri tiegħu ma kinux qed jaħdmu sigħat twal. Mhux talli huma kienu rrilassati iżda Dimitris ukoll qatta' aktar ħin magħhom. Fi żmien ftit jiem, kollox ġie rritornat lura. L-affarijiet kienu kwazi ma ntużawx u l-ħwienet aċċettawhom kollha lura, u rritornawlhom il-flus. Fid-dar sar kollox bħal qabel u dan għamel lil Dimitris kuntent ħafna, aktar kuntent milli kieku kellu kull oġġett fid-dinja.
- Il-jiem għaddew u f'ħakka t'għajn kien wasal għeluq sninu. Kien il-Ġimgħa u l-isbaħ ħaġa kienet li damlu tliet ijiem għax it-Tnejn kien Ras ir-Randan. Lura d-dar, huwa ħaseb x'rigali kienu se jagħtuh il-ġenituri tiegħu għal għeluq sninu.

Kien jaf li l-finanzi tagħhom ma kinux tajbin dan l-aħħar u għalhekk ma kienx se jiddejjaq li kieku tawh biss kejk. Malli wasal barra d-dar, ra lill-ġenituri tiegħu bilqiegħda quddiem il-bieb ħdejn kaxxa kbira. “Awguri Dimitris” qalu l-ġenituri tiegħu fl-istess ħin. Dimitris ġera biex jara x’kien hemm fil-kaxxa. Kienet rota bħal dik li kien ra fit-tieqa biss “din l-aħħar mudell” missieru kompli ħsibijetu “b’21 velocità u brejk differenti” “Dan l-aħħar ħadna nifs twil finanzjarjament bis-saħħa tiegħek, għalhekk xtrajnielek xi ħaġa ta’ valur,” qaltlu ommu.

“Toħroghiex mill-kaxxa għalissa” qallu missieru “se npoġġuha fil-karozza direttament”

- “Mur lesti għal tlett ijiem fil-muntanja” qaltlu ommu “se tipprova r-rota l-għdida tiegħek hemm” Dimitris kien se jtir bil-ferħ. Din is-sorpriza doppja għamlitu tassew kuntent. Wara kollox, is-sentiment li jhoss meta jingħata rigal b’mod spontanju kien ferm aħjar milli dak ta’ meta juża x-xewqa tal-kokka.

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħgbok mur f’pagna 55.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jagħmilx il-homework, jekk jogħgbok mur f’pagna 19.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jmurx għand id-dentist, jekk jogħgbok mur f’pagna 63.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħgbok mur fl-aħħar pagna, pagna 80.

C) Ma jmurx għand id-dentist.

- Huwa kien qed iżomm it-tablet f'idejh, kienet qisha surreali. Kiel pancake oħra b'ħafna ġulepp u immedjatament ħsibijietu marru fuq id-dentist. Wara li kiel l-aħħar biċċa, Dimitris ma ħasibhiex drabtejn. “Ma nistgħu nikkancellaw l-appuntament mad-dentist?” “Dażgur ibni” wieġbet hi “trid tipposponih għal jum ieħor? Hemm bżonn li d-dentist jaralek snienek” “Erm, ma rridx immur għand id-dentist Ma, qatt” wegibha “Ok mhux problema, se nċempel biex nikkancella l-appuntament mat-tabib” wiġbitu ommu u qabdet it-telefown biex iċċempel lit-tabib. Dimitris ma riedx jemmen li mhux talli seta' jiekol ħelu kemm irid iżda lanqas għand id-dentist ma kellu għalfejn imur. Fetaħ it-tablet u kollu ferħan u sodisfatt, beda jilgħab.

- Sebaħ it-Tnejn u Dimitris kien qed iħejji għall-iskola. “Tgħid is-seħer għadu validu?” ħaseb “Ejja naraw” fetaħ il-bieb tal-kamra tiegħu u għajjat “Ma, se tagħmilli pancakes b’ħafna ġulepp illum?” “Dażgur ibni” wegħbitu. Dimitris qabeż bil-ferħ talli qatt ma rċieva le għal dak kollu li kien qed jitlob. Kiel il-pancakes ferħan u telaq lejn l-iskola.

- Għaddew il-gimghat u l-kolazzjon ta' Dimitris issa kien jikkonsisti f'pancakes b'ħafna ġulepp, il-croissant ħadet post it-tuffieħ fil-kolazzjon tal-iskola, wara l-ikla ta' nofsinhar dejjem kien qed jieħu biċċa kejk u filgħaxija minflok il-jogurt, ħa paste tal-frawli delizzjuż. "Għaliex l-għalliem tal-PE qal li għandna nieklu san għal ġisimna? Għaliex id-dentist qal li għandna nevitaw ħafna ħelu biex ma nħassrux snienna? Ara kemm ili niekol dak kollu li rrid u ma ġrali xejn" qal bejnu u bejn ruħu bejn ħelwa u oħra.

Illum kien Sibt speċjali. L-akbar ħabib ta' Dimitris, Nikolas, kellu festin għal għeluq sninu. It-tfal tal-klassi tiegħu kollha kienu ngabru fid-dar ta' Nikolas biex jiċcelebraw. Lagħbu diversi logħob, semgħu l-mużika, taw ir-rigali lil Nikolas u fl-aħħar nefħu x-xemgħat tal-kejk, u qagħdu jkantaw flimkien "Awguri Nikolas". Il-kejk kien tassew delizzjuż, kien fih biskuttini, ġulepp, krema, kulma tista' timmaġina. Dimitris ħa mgħarfa kbira u poġġieha f'ħalqu. B'sorpriza kbira għalih, minflok taħlita ta' togħmiet ħelwin, ħass ugiġħ qawwi f'waħda mis-snien ta' wara.

- Għall-bqija tal-ħin ma seta' jaħseb fuq xejn ħlief fuq l-uġiġħ fis-sinna. "X'jiġri jekk snieni tħassru minħabba li kilt ħafna ħelu? Le, ma jistax ikun li s-snien jiħassru daqshekk faċilment. Min-naħa l-oħra, kilt il-ħelu kuljum, forsi għandi mmur għand id-dentist. "Tgħid jaqlagħli l-ħanek kollu?" kellu ħafna ħsibijiet iduru f'moħħu filwaqt li l-uġiġħ kien għadu preżenti f'kull gidma ħelu. "Ejja Dimitris, se mmorru" kienet ommu li kienet giet għalih il-party "Xi ġralek ibni?" staqsietu malli rat li kellu xi ħaġa qiegħda ddejqu "Kollox sew?"

X'għandu jiddeciedi Dimitris issa?

A) Ma jgħid xejn lil ommu u jkompli jiekol il-ħelu. pg. 69

B) Jistaqsi lil ommu biex tiegħu għand id-dentist. pg. 75

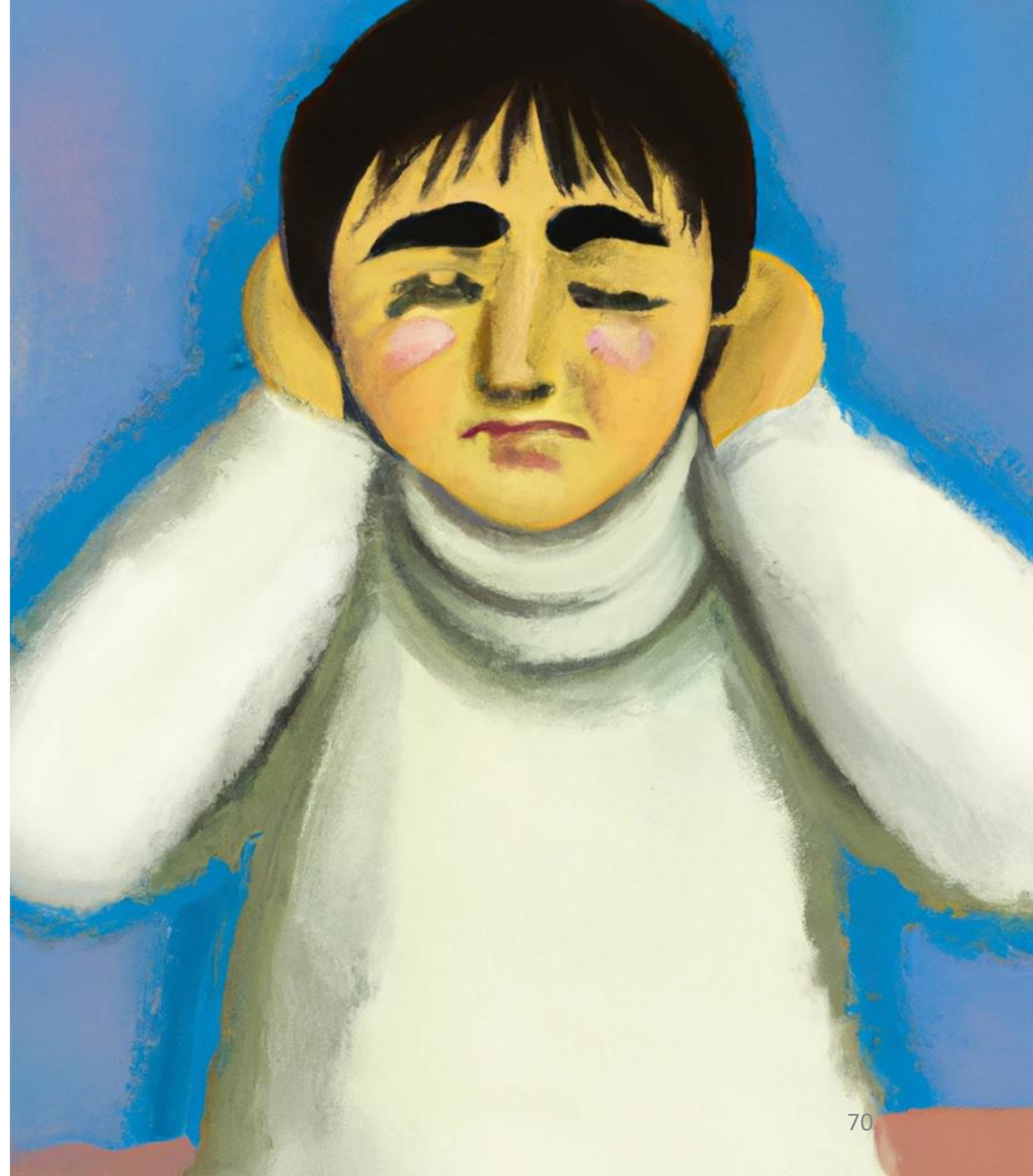
A. Ma jgħid xejn lil ommu u jkompli jiekol il-ħelu.

- “Jien okay ma” wieġeb Dimitris mingħajr ma qallha bl-uġiġħ fi snien u t-tnejn li huma rħewlha lejn id-dar. Hekk kif kienu mexjin, is-sinna ma dejqitu xejn. “Forsi tort tad-deżerta” ħaseb “ħa nipprova deżerta oħra aktar ratba mingħajr biskuttini” “Ma, nistgħu ngibu ftit ħelu mill-pasticċerija?” Naturalment, ommu ma qaltlux le. Daħlu fil-ħanut u għażlu paste taċ-ċikkulata. Dimitris ħasibha ftit u mbagħad ħa gidma u ma ġara xejn. L-ebda wġiġħ. “Dak kollox,” ħaseb, “ mela t-tort tal-ħelwa kien,” b’moħħu mistrieħ huwa kiel il-paste kollu.

- Kien hemm jiem fejn l-uġiġ fis-snien ta' Dimitris kien jirritorna iżda kien isib is-soluzzjoni fil-ġelati, fil-granita u fil-ħelu b'mod ġenerali li ma kellhomx bżonn ħafna gdim. Anke l-ikel li kien qed jitlob lil ommu kien limitat għar-ross u l-ispagetti. "Kemmm nimmissjah il-laħam" ħaseb "imma jekk nigdem xi ħaġa iebes nista' nerga' nwegġa' snieni" Il-jiem għaddew u Dimitris ipprova jaħbi l-problema li kellu bi snien. Lejl minnhom, wara li kiel pudina tal-ħalib, mar jorqod. Dak il-lejl kien se jkun wieħed mill-agħar iljieli ta' ħajtu.

Matul il-lejl qajmu wġiġ qawwi li kien ġej minn snien. Kien qisu xi ħadd għamel il-forza u taqqablu x-xedaq. Kif beda jgħaddi l-ħin, l-uġiġ infirex f'rasu kollha.

Dimitris beda jibki u l-ġenituri tiegħu ġrew f'kamartu biex jaraw x'kien qed jiġri. "Irridu mmorru għand id-dentist," qallu missieru "Le, ma rridx immur," huwa qered "Tajjeb ħafna" qalet ommu b'serjetà "jekk ma tridx tmur għand id-dentist, jiġi hu hawn" tatu daharha u telqet mingħajr ma Dimitris kellu çans ikellimha.

Id-dentist malajr wasal u daħal fil-kamra ta' Dimitris irrabjat "Isa, iftaħ ħalqek, ħallini nara din il-famuża sinna," qallu "Ma rridx", wieġeb Dimitris u ħaseb fix-xewqa tal-kokka "Irridek titlaq".

- It-tabib mhux biss ma ħariġx 'il barra iżda fetaħ ukoll il-bagalja tiegħu b'diversi għodod. Ix-xewqa kienet tapplika biss għall-ġenituri tiegħu u t-tabib kien iddeterminat li ma jċedix. Fl-istess ħin, l-uġiġ sar saħansitra aktar insopportabbli. Dimitris fehem li ma kellux aktar raġuni għaliex għandu jirreżisti.

“L-affarijiet huma ħżiena ħafna” qal it-tabib wara li temm jeżaminah “hemm bżonn naqilgħu tliet sinnet minnufih” “Jiġifieri se taqlagħli tliet sinnet sħaħ?” Dimitris kien imwerwer. “Jiddispjaċini ħi imma jridu jitneħħew malajr kemm jista’ jkun inkella l-infezzjoni tinfirex f’halqek u l-affarijiet isiru għaxar darbiet agħar”

- “Jistgħu jiggravaw?” staqsa Dimitris hu u jaqleb għajnejh “Ovja!” wiegeb it-tabib “Kieku ġejt għandi qabel kont issalvahom sempliciment billi nimlewhom. U ovjament ma tridx tkun kilt daqshekk ħelu!”
- Dimitris qala’ s-snien u għal xahar ma seta’ jiekol xejn ħlief sopop. Mal-ickien gidma, kien juġgħu ħalqu. It-tabib tiegħu qallu li wara ftit l-ugigh kien se jgħaddilu. “Imma kemm kont iblah,” ħaseb, “stajt nevita dan kollu li kieku mort għand it-tabib u ma kiltx daqshekk ħelu. Issa jkolli niekol biss sopop mgħollija”.

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħġbok mur f'paġna 75.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jagħmilx il-homework, jekk jogħġbok mur f'paġna 19.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li jixtri dak kollu li jixtieq, jekk jogħġbok mur f'paġna 48.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħġbok mur fl-aħħar paġna, paġna 80.

B. Jistaqsi lil ommu biex tiegħu għand id-dentist.

- “Ma, naħseb għandi bżonn immur għand id-dentist” wiegħeb Dimitris “malli gdimt biċċa biskuttin iebes mill-kejk, wegġgħetni ħafna s-sinna”. Malli temm is-sentenza, kien diġà ddispjaċieh. U jekk it-tabib jaqlagħlu snien, u jekk kellu jiġi operat u jekk ommu kienet se tgħajjat miegħu minħabba... “Dak mhu xejn,” interrompietlu ħsibijietu ommu. “Xi ġifieri kemm jimlihieli? staqsa huwa “Jien ukoll għandi waħda” wiġbitu “mhi xejn, f’10 minuti tkun lest”

- U fil-fatt, hekk ġara! L-ġhada marru għand id-dentist u kif kienet antiċipat omm Dimitris, kien hemm bżonn li jimlihielu. Sakemm dam jimlihielu, Dimitris ħass ffit skumdità, iżda ma setax iqabbel dan mal-uġiġħ li kien ħass fil-festin ta' Nikolas. "Lest" għajjat id-dentist "Diġà?" staqsa Dimitris "Mela" "Ma setgħetx tkun aktar sempliċi", ħaseb huwa "issa se jgħidli li għandi niekol sopop biss għal xi xahar u li qatt aktar ma nista' niekol ħelu" it-tabib kellu ħarsa serja u kien qed jipprepara biex ikellem lil Dimitris.

"Kif fhimt tajjeb inti zġhiru"

- Lit-tabib ma tahx çans itemm is-sentenza tiegħu “Naf, m’hemmx aktar ħelu” interrompa Dimitris f’daqqa u t-tabib daħak “U le! Min jgħix mingħajr ħelu” wiegħbu “imma trid tillimita! “Ma tistax tikol il-ħelu kuljum sakemm ma tixtieqx terġa’ tiġi lura hawnhekk,” qallu bi tbissima “Ma rridx biex inkun onest” wiegħeb Dimitris “u meta nista’ nerġa’ nibda niekol? Ħalqi mhux inħossu,” staqsa, filwaqt li beda jistenna t-twegiba b’qalbu tqila “Sa waranofsinhar tkun tista’ saħansitra tiekol biçça laħam” Dimitris ħass piż kbir jerħi minn fuqu! Ma ġara xejn milli ħaseb, kollox kien aktar sempliçi milli kien immagina hu.

- Filgħaxija, kielu lkoll flimkien f'ristorant biex jiċcelebraw li Dimitris mela darsa, kif qal biċ-ċajt missieru. Dimitris kiel biċċa stejg tarija, u s-snienu ma dejquh bl-ebda mod. Fl-aħħar mill-aħħar, kemm kellhom raġun il-ġenituri tiegħu li insistew li ma jikolx daqshekk ħelu. Kieku sema' minnhom mill-bidu u mar għand id-dentist, kien jevita dan kollu. "Fortunatament, issa kollox sejjer tajjeb," Dimitris ħaseb hekk kif kompli jiekol b'sodisfazzjon.

Jekk tixtieq tagħzel tmiem differenti, jekk jogħġbok mur f'paġna 69.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li ma jagħmilx il-homework, jekk jogħġbok mur f'paġna 19.

Jekk tixtieq li Dimitris jitlob li jixtri dak kollu li jixtieq, jekk jogħġbok mur f'paġna 48.

Jekk qrajt it-tliet stejjer kollha, jekk jogħġbok mur fl-aħħar paġna, f'paġna 80.

Dimitris kien bilqiegħda fil-kamra tiegħu u kien qed iħares barra t-tieqa. Kien qed jaħseb dwar dak kollu li kien ġara dan l-aħħar. Omm b'tifel żgħir kienet miexja fuq il-bankina meta t-tifel ra l-bandli faċcata tat-triq u ried jaqsam bla ma ħasibha darbtejn. Naturalment, ommu waqqfitu “Le! Qatt ma naqsmu t-triq,” qaltu b'ton serju, u t-tifel żgħir beka għax ommu ma ħallitux jaqsam. Dimitris tbissem “Imma hu ma jifhimx li qaltu le għall-ġid tiegħu stess, inkella kienu jtajruh il-karozzi,” qal Dimitris bejnu u bejn ruħu.

- U f'dak il-waqt huwa fehem kollox.
- Dawn l-aventuri kollha f'ħajtu bdeu mill-mument li l-kokka magika ssodisfatlu xewqtu. L-inkwiet beda meta l-ġenituri tiegħu waqfu jgħidulu "le" u bdeu jagħmlu kull ma jitlobhom! F'daqqa waħda, Dimitris ħassu tant bla ħażen, proprju bħat-tifel żgħir li mar jaqsam it-triq u rrabja ma' ommu. "Ikolli nwaqqafha" qal bejnu u bejn ruħu "kollox irid jerga' lura bħal qabel! Il-kokka qalet li "Qabel ma titla' x-xemx, il-kelma 'le' se tkun għebet minn ħalq il-ġenituri tiegħek. Staqsi għal dak li tixtieq għax wasal iż-żmien għall-kelma 'iva'. U jekk qatt jiddispjaċik, sammar tliet darbiet u jfegġ quddiemek l-għasfur tal-għarfien."

- Mingħajr ma ḥasibha darbtejn, Dimitris saffar tliet darbiet bil-qawwi. Bħall-ewwel darba ltaqa' mal-kokka maġika, għamlet buffura riħ u Dimitris għalaq għajnejh. Malli waqaf ir-riħ, fetaħ għajnejh u ḥares barra t-tieqa. Kien hemm il-kokka li kienet qed tistennieh b'għajnejha fissi fuq Dimitris. “Mela żagħżuġ naḥseb li ḥadtha l-lezzjoni,” qaltlu “Kif kont...” “Naf ḥafna affarijiet” interrompietu “Inti ḥsibt li ġenituri tiegħek kienu jgħidulek le biex jagħmlulek ḥajtek miżerja! Filwaqt li dawn riedu proprju l-oppost, għamlu dak kollu li għamlu għall-ġid tiegħek”.

- Dimitris kien qed jisma' mistagħġeb "U allura għaliex għamiltli hekk?" staqsieha "Għaliex ma spjegajtlix mill-bidu u ħallejtني ngħaddi minn dan kollu?" "Għax din hija l-missjoni tiegħi" wegħbitu "b'dan il-mod ngħin littfal jifhmu li l-kelma le u li jiġu stabbiliti l-limiti huwa għall-gid tagħhom" Dimitris ma qal xejn "Meta nkunu żgħar forsi ma nifhmuhix iżda l-ġenituri dejjem ikunu jafu meta għandhom jgħidu le u meta jgħidu iva għal xi ħaġa li nitolbu".

Kellu ħafna mistoqsijiet x'jistaqsiha iżda malli fetħet ħalqha biex titkellem, il-kokka fetħet l-ġwienaħ enormi li kellha u sparixxiet fil-lejl. Dimitris ħares barra t-tieqa għal ftit minuti.

- “Tgħid is-seher spicċa?” ħaseb. “Hemm mod kif insir naf?” Mar jgħri lejn is-salott fejn kien hemm il-ġenituri tiegħu. “Ma, Pa, nista’ ma mmurx skola għada?” staqsiehom, filwaqt li kien qed jistenna bil-ħerqa t-twegiba tagħhom “DAŽGUR LI LE!” wiegħbu huma fl-istess ħin. Dimitris mar jgħri jifraħ fuqhom “Grazzi ħafna!” Din kienet l-ewwel darba li kien daqshekk kuntent li sema’ l-kelma le.

IT-TMIEM

Program: Erasmus+

Key Action: Cooperation for innovation and the exchange of good practices

Project Title: Story Changers: enhancing pupils' social skills and enriching teaching methods through storytelling and virtual reality

Project Acronym: Story Changers

Project Agreement Number: 2020-1-CY01-KA201-066072

Project Start Date: 01/12/2020

Project End Date: 30/06/2023

Coordinator

Partners

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

L-appoġġ tal-Kummissjoni Ewropea għall-produzzjoni ta' din il-pubblikazzjoni ma jikkostitwixxix approvazzjoni tal-kontenut, li jirrifletti biss il-fehmiet tal-awturi, u l-Kummissjoni ma tistax tinzamm responsabbli għal kwalunkwe użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab fiha.